LEGEA PENALĂ CA INSTRUMENT DE PROTECȚIE A RELAȚIILOR SOCIALE ORIENTATE SPRE CONVIEȚUIREA TUTUROR CETĂȚENILOR ȚĂRII NOASTRE, INDIFERENT DE RASĂ, NAȚIONALITATE, ETNIE, RELIGIE

Aurora OLARU
CZU: 343.211.3 aurora.ermurachi@gmail.com

Reconceptualizarea protecției juridico-penale a relaţiilor sociale orientate spre convieţuirea tuturor cetăţenilor ţării noastre, indiferent de rasă, etnie, religie sau naţionalitate prin interferența legii penale a Republicii Moldova cu legislația europeană în materia asigurării drepturilor omului, precum și doctrina contemporană din ultimii ani prezintă interes sporit în orce etapă a evoluției umane.

În cele ce urmează, ne vom axa pe analiza unor aspecte ce țin de faptele prevăzute la art.346 CP RM [1], doar în ceea ce se referă la diferențierea activităților îndreptate spre aţâţarea vrajbei, diferenţierii sau dezbinării naţionale, etnice, rasiale sau religioase.

Ab initio menționăm că, potrivit art.31 alin.(1) şi (3) din Constituţia Republicii Moldova [2], libertatea conştiinţei este garantată, totodată aceasta trebuie să se manifeste în spirit de toleranţă şi de respect reciproc.

La nivel internațional, în conformitate cu alin.(1) art.9 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului [3], orice persoană are dreptul la libertatea de gândire, de conştiinţă şi de religie; acest drept include libertatea de a-şi schimba religia sau convingerea, precum şi libertatea de a-şi manifesta religia sau convingerea în mod individual sau în colectiv, în public sau în particular, prin cult, învăţământ, practici şi îndeplinirea ritualurilor. Potrivit alin.(2) art.9 al actului normativ citat, libertatea de a-şi manifesta religia sau convingerile nu poate forma obiectul altor restrângeri decât acelea care, prevăzute de lege, constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru siguranţa publică, protecţia ordinii, a sănătăţii sau a moralei publice ori pentru protejarea drepturilor şi libertăţilor altora. În acest context, ne solidarizăm cu unii autori, conform opiniei cărora *convingerile*

oricărei persoane fizice reprezintă acel complex de idei, principii şi învăţături de credinţă sau dogme fie cu caracter religios, etnic, național, rasial în care o persoană crede, pe care le acceptă benevol, le mărturiseşte şi după care se conduce în viaţă [4]. Astfel de convingeri sunt o parte integrală şi importantă a identităţii fiecărui om, iar convingerile omului despre viaţa şi rolul său în această viaţă constituie fundamentul acestei identităţi. Forul interior al unei persoane, și anume, gândirea, conștiința sa îi creează acesteia individualitate și o diferențiază ca și individ. Totodată, „convingerile personale", spre deosebire de opinii personale satisfac următoarele două criterii: ele trebuie să atingă un anumit grad de forţă argumentativă, seriozitate, coeziune şi importanţă; ele trebuie să fie compatibile cu respectul pentru demnitatea umană.

Mai mult, Consiliul Europei impune statelor două tipuri de obligații în vederea protejării cetățenilor săi, și anume: *obligații negative* – în conformitate cu acestea, statele trebuie să se abțină să aducă orice fel de atingere drepturilor garantate prin prevederile articolului în discuție; și, *obligații pozitive* – în conformitate cu acestea, statele trebuie să ia toate măsurile necesare și utile pentru ca persoanele ce se află sub jurisdicția lor să poată să își exercite drepturile prevăzute la art.9 al Convenţiei Europene a Drepturilor Omului.

Cu toate acestea, cum menționează autorul român A. Jeflea, opinie care o susținem, „această libertate este restricționată prin norme juridico-penale ce sancționează prozelitismul și subminarea ordinii de stat [5, p.178-179]. Membrii grupurilor după oricare criteriu ar trebui să se respecte reciproc, să respecte legile ţării, să cultive bune relaţii pentru înaintarea credinţei lor şi atingerea obiectivelor religios-morale, culturale etc., în aşa fel încât să se evite prozelitismul agresiv practicat de membrii cultelor de tip extremist și fundamentalist"[6, p.183]. Prin *prozeletismul abuziv* se presupune orice acţiune de schimbare a convingerilor religioase, etnice, naționale, rasiale ale unei persoane sau ale unui grup de persoane prin constrângere fizică sau psihică. La prozeliţi apare xenofobia şi o psihologie cu tentă de violenţă. În majoritatea cazurilor, adepţii lui se izolează, întâi de toate de familie, de prieteni şi apoi de societate. În urma acestui fenomen au de suferit și alte valori din con-

siderentul că constrângerea aplicată față de actorii grupurilor etnice, religioase, naționale, rasiale ades sunt aduse atingeri și membrilor de familie a acestora, deoarece sub imperiul fricii față de liderii grupurilor persoana, membră a grupului, atrage și membrii familiei sale. Un astfel de procedeu este bine răspândit față de femei, care sunt nevoite să-și aducă în grup soții, precum și copiii lor ca un angajament de a le cruța viața.

În opinia noastră, faptele infracționale prevăzute la art.346 CP RM constituie infracțiuni ce implică semne de extremism religios, etnic, național și rasial, întrucât infracțiunile contra drepturilor constituționale ale persoanei intenţionat îndreptate spre aţâţarea vrajbei, diferenţierii sau dezbinării naţionale, etnice, rasiale sau religioase constituie infracțiuni săvârșite împotriva unui grup religios, etnic, național, rasial sau o persoană care aparține acestui grup (art.346 CP RM).

Într-o altă ordine de idei, este de menționat că, din perspectiva atitudinii față de religie, etnie, naționalitate, rasă *libertatea de gândire, de conştiinţă* presupune dreptul la identitate nu doar a persoanelor după grupul cu care se identifică, dar şi a concepţiei acestora despre viață. Acest drept prevede posibilitatea persoanei de a-și putea exprima în particular sau în public o anumită concepție despre lumea înconjurătoare, de a avea sau nu o credință religioasă, o apartenență la un grup etnic, național, sau unei organizații de orice fel, recunoscută de ordinea constituțională existentă în momentul respectiv, fără a suferi vreo constrângere sau vreun prejudiciu și fără a avea un tratament discriminatoriu față de alți membri ai comunității înconjurătoare.

În asemenea conjunctură distingem că *obiectul juridic special al faptei infracționale prevăzute la art.346 CP RM* îl constituie egalitatea religioasă, etnică, națională, rasială și libertatea de a profesa orice idee în baza convingerilor personale. În timp ce orice persoană are propriile convingeri despre aspectul religios, etnic, național, rasial le mărturisește, le exprimă, le practică dar cu respect față de ceilalți actori ai vieții sociale manifestând atitudine egală față de drepturile lor.

În sensul art.346 CP RM, mecanismul de stârnire a discordiei religioase, etnice, naționale, rasiale *rezidă inclusiv și în înjosirea*

demnității personale a victimei, fără respectarea egalității în drepturi a celorlalți participanți ai vieții sociale într-un stat. În cazuri discutabile și incerte se recomandă efectuarea unei expertize (analiză) istorico-culturologice și lingvistice care permite determinarea împrejurării încălcării dreptului personal la religie, etnie, națiune sau rasă și dacă s-a adus atingerea sentimentelor personale bazate pe aceste drepturi, sau nu. În asemenea situații, implicit se face diferența dintre infracțiune și contravenție care constă în gravitatea acțiunilor și impactul acesteia asupra valorilor sociale protejate de lege. Pentru acesta legiuitorul a prevăzut acest aspect de diferențiere în normele din Codul contravențional al RM, care de asemenea garantează protecția cetățenilor în domeniile sociale ale vieții respectând egalitatea în drepturi vizavi de religie, etnie, naționalitate, rasă (art. 6 alin. (1), art. 54, art. 65^1 , art. 71^1 CC RM [7]). Răspunderea contravențională va surveni în fiecare caz de manifestare a intoleranței confesionale ce pun în pericol prejudicierea valorilor ocrotite de legea penală la art.2 CP RM.

În concluzie reiterăm că atât persoanele ce au opinii proprii despre etnie, rasă, religie, naționalitate, cât și persoanele ce au aderat la alte grupuri după convingerile lor proprii în egală măsură trebuie să fie protejate de către stat şi să nu fie supuse unui tratament discriminatoriu. Statul de drept garantează protecţia tuturor cetățenilor, fără discriminare.

Referințe:

1. Codul penal al Republicii Moldova, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2002, nr.128-129.
2. Constituția Republicii Moldova, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova pe 29.07.94. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* nr.1, 12.08.1994
3. Convenţia Europeană a Drepturilor Omului (Roma, 4.XI.1950) amendată de Protocoalele nr. 11 şi 14, însoţită de Protocolul adiţional şi de Protocoalele nr. 4, 6, 7, 12 şi 13. [Accesat 19.08.2020] Disponibil: http://www.echr.coe.int/documents/convention_ron.pdf
4. COLTOFEANU, A.Iu., GHIGHECI, Cr. *Conținutul art. 9 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Precizări generale.* Domeniul *de*

aplicabilitate. [Accesat 19.08.2020] Disponibil: http://abcjuridic.ro/libertatea-de-gandire-de-constiinta-si-de-religie-in-jurisprudenta-cedo-partea-i/

5. JEFLEA, A. Unele considerente privind fenomenul religios în știința criminologică română. În: *Studia Universitatis Moldaviae,* 2017, nr.8(108), pp.177-187.
6. JEFLEA, A. Constatări de lege lata privind prozeletismul abuziv și extremismul religios în legislația extrapenală a Republicii Moldova. În: *Studia Universitatis Moldaviae,* 2016, nr.8(98), pp.178-184.
7. Codul contravențional al Republicii Moldova, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la 24.10.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2017, nr.78-84.